

Sempozyum Tanıtımı

Ekmelüddin Bâbertî Sempozyumu (28-30 Mayıs 2010 Bayburt)

Kadir Recep MUHAMMED¹

28-30 Mayıs 2010 tarihinde Bayburt Valiliği ile Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından ortaklaşa düzenlenen Ekmelüddin Bâbertî Sempozyumu, saygı duruşu ve İstiklâl Marşı ile başlamış, ardından Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Nasrullah HACİMÜFTÜOĞLU, Bayburt Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Murat MOLLAMAHMUTOĞLU, Bayburt Belediye Başkanı Hacı Ali POLAT ve Bayburt Valisi Kerem AL'ın açılış konuşmaları ile devam etmiş, tebliğciler bildirimlerini sunduktan sonra değerlendirme oturumu ile sempozyum tamamlanmıştır.

Sempozyumda Babertî'yi farklı yönleriyle ele alan sayıca çok fazla bildiri sunulmuştur. Bu aslında hem Babertî'nin çok yönlülüğünü göstermesi hem de bunların Türkiye'de ulusal bir sempozyumda ele alınması bakımından önemlidir. Her ne kadar Babertî'nin eserlerinin yayınlananları çok az olsa da ismi ve etkisi çok fazla bilinen bir şahsiyettir. Türkiye'de ilk olan bu sempozyum ile onun daha iyi ve derinliğine tanınması sağlanacaktır. Sempozyumda sunulan bildirimler hakkında bilgi vermek gerekirse ana hatlarıyla şunlar söylenebilir:

¹ Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kelam Bilim Dalı Doktora Öğrencisi.

Sempozyumun ilk bildiri sahibi Asri ÇUBUKÇU “Ekmelüddin Bâberti’nin Hayatı” isimli bildiride Bâberti’nin biyografisi, ilmi serüveni ve telif etmiş olduğu eserler hakkında genel bir bilgi verirken Yusuf ALEMDAR “Yaşadığı Çağı ve Yetiştirdiği Çevreyi Eserleriyle Yansıtan Bir Âlim Portresi: Ekmelüddin Bâberti” konulu tebliğde Bâberti’nin yaşadığı dönem üzerinde durmuş ve eserlerinden hareketle onun ile ilgili olarak birtakım tespitler yapmıştır. Ali BAKKAL “Osmanlı Bilim Geleneğinin Oluşmasında Ekmelüddin el-Bâberti ve Muhammed b. Mübârek Şah’ın Önemi” adlı yazıda Bâberti ve İbn Mübârek Şah’ın Osmanlı bilim geleneğinin teşekkül etmesindeki rollerini incelemiştir. Seyfullah KARA “Yurtdışında Tahsil Gören Türkiye’li Bir Alim: Ekmelüddin el-Bâberti” isimli çalışmada Bâberti’nin öğrenim için Anadolu’dan ayrılmasının nedenlerini politik, ekonomik ve ilmi şartlar çerçevesinde araştırmaya çalışmıştır.

Ahmet Suphi FURAT “el-Bâberti’nin Arap Nahvi ve Belagatine Dair Eser ve Düşünceleri” adını taşıyan makalede Bâberti’nin, İslâmî ilimlerin olmazsa olmazı mesabesinde olan belagete ilişkin değerlendirmeleri üzerinde durmuştur. Abdulgaffar ASLAN “Bâberti’nin Epistemolojisinde Aklın Değeri” isimli bildiride Bâberti’nin kelâm anlayış ve sisteminde bilginin imkânı ve kaynakları araştırmış, peşi sıra aklın değeri ve nakille münasebeti noktasında açıklamalar yapmıştır. Selami BAKIRCI “Ekmelüddin Bâberti’nin *Şerhu’t-Telhîs* Adlı Eseri ve Belağat İlmindeki Yeri” konulu tebliğde belâğatın oluşum süreci ve müstakil bir bilim dalı haline gelişini dile getirmiş ardından Bâberti’nin bu alanda yazdığı eseri anahatlarıyla tanıtmaya gayret sarfetmiştir. Hasan Tefvik MARULCU “Bâberti’de Kelâm-Belâğat İlişkisi” adlı yazıda hem kelâm hem de belâğat alanındaki yetkinliğinden hareketle Bâberti’nin kelâmî görüşlerine belâğatın, belâğate ilişkin fikirlerine de kelâmın etkisi gibi hususları irdelemiştir.

Selçuk COŞKUN “Bâberti’nin “*Tuhfetü’l-Ebrar*” İsimli Eserinin Hadis Tarihindeki Yeri” adını taşıyan çalışmada *Tuhfetü’l-Ebrar* isimindeki hadis kitabının Hadis Tarihindeki konumunu tespit ederek söz konusu eserin diğer *Meşâriku’l-Envar* şerhleri arasındaki yeri, şöhreti ve kendisinden istifade edilme derecesine temas etmiştir. Muhammed BEYLER “Bâberti’nin *Tuhfetü’l-Ebrâr fî Şerhi Meşâriki’l-Envâr* İsimli Eserindeki Hadis Şerh Metodu” isimli makalede zikri geçen kitabı tanıtmayı, izlenen şerh yöntemini ortaya koymayı ve Bâberti’nin hadise olan yaklaşımını tespit etmeyi hedeflemiştir.

Mustafa BAKTIR “İbn Melek’in *Mebârık*’ta Bâberti’ye İtirazları ve Bazı Değerlendirmeleri” konulu bildiride İbn Melek’in hayat hikayesi hakkında bilgi vermiş, bahsi geçen alimin Bâberti’den yaptığı alıntılara yer vermiş ve İbn Melek’in Bâberti’nin fikirlerini

tenkit ettiğini ifade etmiştir. İbrahim COŞKUN “Bir Mütakellim Olarak Bâbertî ve Tahavî Akidesi Şerhinin Diğer Şerhlerle Mukayesesi” adlı tebliğde Bâbertî’ye ilişkin kısa bir malumat vermiş, Tahavî akidesi ile Bâbertî’nin bu esere yazdığı şerhe atıflar yapmış, Kelâm’ın dinamik yapısından söz ederek Bâbertî’nin önem arzeden görüşlerini sunmayı ve *Şerhu Akideti Ehli’s-Sünne ve’l-Cemaa* adlı şerhi diğer şerhlerle mukayese etmeyi amaçlamıştır. Bedri GENCER “Vahdet İçinde Kesret: Fıkıh-ı Ekber ile Fıkıh-ı Esğar Arasında Ekmelüddin Bâbertî” isimli yazıda fıkıh paradigmasının teşekkülünde Ebû Hanife ile Bâbertî’nin rolü vurgulamış ve Bâbertî’nin İslâm ilim tarihindeki konumunu tespit etmeye çalışmıştır. Arif YILDIRIM “Şeyh Ekmeleddin Bayburtî’nin 73 Fırka Risalesindeki “Ravendiyye” Fırkası ile İlgili Değerlendirmeler” adını taşıyan çalışmada Ravendiyye’nin görüşüne temas ederek Kur’ân ışığında incelemiş ve söz konusu risalenin yazılış amacını ortaya koymuştur. Cağfer KARADAŞ “Ekmeleddin Bâbertî’nin Ebû Hanife’nin *el-Vasiyye* ve *el-Fıkhü’l-Ekber* Risalelerine Yazdığı Şerhler” isimli makalede zikri geçen şerhleri tanıtmış ve Bâbertî’ye nispet edilen *Muhtasaru’l-Hikmetü’n-Nebeviyye* adlı *Fıkıh-ı Ekber* şerhinin aidiyet problemini tartışmıştır. Kadir Recep MUHAMMED “Bâbertî’nin Nübüvvet Görüşü” konulu bildiride nübüvvetin tanımı, hükmü, gerekliliği ve Hz. Muhammed’in peygamberliği gibi hususlara yer vermiştir.

Abdullah KAHRAMAN “Ekmelüddin el-Bâbertî’nin Fıkıh Usulündeki Yeri ve Usule Dair İki Eseri” adlı tebliğde Bâbertî’nin hayatını anlatmış ve onun kaleme aldığı *et-Takrîr fî Şerhi Usûli’l-Pezdevî* ile *er-Rudûd ve’n-Nukûd* isimli eserlerinden hareketle fıkıh usulündeki konumunu dile getirmiştir. Ali İhsan PALA “Hukuk Tarihinin Önemli Simalarından Bâbertî’nin Hukuk Metodolojisinde Öne Çıkan Görüşleri” isimli yazıda Bâbertî’nin hukukçu kişiliğine değinmiş, onun hukuk alanında önemli alimlerden sayılmasının amilleri üzerinde durmuş ve fıkıhta sağladığı katkılardan söz etmiştir. Kıyasettin KOÇOĞLU “Ekmelüddin el Bâbertî’nin Mezhepler ile Görüşlerine Metodolojik Bir Bakış” adını taşıyan çalışmada Bâbertî’nin mezhep algısına dikkat çekmiştir. Sadi ÇÖĞENLİ “Ekmelüddin Bâbertî’nin “en-Nüketü’z-Zarîfe fî Tercihi Mezhebi Ebî Hanife” Adlı Eserinin Edisyon Kritiği” isimli makalede Bâbertî’nin söz konusu kitabı yayınlamayı planlamıştır. Ahmed İNANIR “Bâbertî’nin “en-Nüketü’z-Zarîfe fî Tercihi Mezhebi Ebî Hanife” Adlı Risalesinin Tahkik ve Tercümesi” başlıklı bildiride Hanefiliğin üstünlüğünü konu edinen risalenin tahkik ve çevirisinin yanı sıra onun yazılış amacını dile getirerek takdimini de yapmıştır. Veysel NARGÜL “Rükûda Ellerin Kaldırılma(ma)sı Konusunda Bir Risalesi Özelinde Ekmelüddin el-Bâbertî’nin Fıkıhçılığına Kısmi Bir Bakış” konulu tebliğde rükûdan kalkarken ellerin kaldırılması noktasında

Bâbertî'nin perspektifinden Hanefilik ile Şafilîğin delil ve değerlendirmelerini zikretmiş buna bağlı olarak da Bâbertî'nin metodik yaklaşımını incelemeye çalışmıştır.

Galip TÜRCAN “Bâbertî'nin Kelâm'a Bakışı” isimli yazıda Bâbertî'nin yaptığı kelâm tarifini önceki tanımlarla mukayese ederek tarifte geçen terimleri değerlendirmiş ve Bâbertî'nin katkısını belirlemiştir. Hülya ALTUNYA “Bâbertî'nin Kelâmî Analizlerinde Rasyonel Dilin Dönüşümü Sorunu” adlı yazıda birtakım sorular çerçevesinde Bâbertî'nin kelâmî dilinde rasyonel dilin dönüşümü problemini ele almıştır. Arif AYTEKİN “Bâbertî'nin Vasiyye ve Tahâvî Akidesi Şerhlerinde “İman ve İstitaat” Konularına Yaklaşımı” isimli çalışmada sözü geçen şerhleri kısaca tanıtarak Vasiyye şerhinde akli ve mantıkî, Tahâvî Akidesi şerhinde ise daha çok Selefî metot (ayet-hadis) takip edildiğini ifade etmiştir. Nurettin TURGAY “Ekmelüddin Bâbertî'nin Büyük Günahları Kur'an Ekseninde Yorumu” adını taşıyan makalede Şerhu Akideti Ehli's-Sünne ve'l-Cemâa eserini de göz önünde bulundurarak Ehl-i Sünnet ile Mutezile arasında münakaşa konusu olan kebâir meselesine ilişkin ayetleri yoruma tabi tutan Bâbertî'nin büyük günah noktasındaki yaklaşımı sergilemiştir. Zeki KOÇAK “Ekmelüddin el-Bâbertî'nin Hidaye Şerhi İna'ye'deki Usûl-ü Fıkıh Tatbiki” başlıklı bildiride İna'ye ile ilgili bilgi verdikten sonra Hidaye'nin şerhinde usûl-ü fıkıhın furu' fıkha nasıl tatbik edildiği konusunu ele almıştır.

Ahmet Hamdi FURAT “el-Bâbertî'nin el-İna'ye İsimli Eserine Yapılan Ta'lik ve Haşiyeler (İstanbul El Yazmaları Kütüphanelerinde)” konulu tebliğde tespit edilen 21 haşiyeye ve ta'liki tanıtılmış, bunlarda İna'ye'nin hangi bölümlerine atıf yapıldığı hususunu incelerken söz konusu eserlerde herhangi bir eleştirel üslup kullanılıp kullanılmadığı noktasına da dikkat çekmiştir. Kadir GÖMBEYAZ “Bâbertî'ye Nispet Edilen Bir Fırak Risalesi Hakkında Tespitler ve Mülâhazalar” isimli yazıda Bâbertî'ye nispet edilen bir fırak risalesini ele alarak aidiyet problemini tartışmış, risalenin bazı özelliklerine vurgu yaparak eserin itikâdî fırak tasnifinde Hanefî metodu takip ettiği sonucuna ulaşmıştır. Behlül DÜZENLİ “Osmanlı Fetva Literatürünün Oluşumunda Bâbertî'nin Yeri ve Önemi” adlı çalışmada Osmanlı dönemi fetvaları ışığında Osmanlı fakihlerinin, Hanefî mezhebinin yeniden yorumlanmasında Bâbertî'den istifade ettikleri noktalara işaret etmiştir. Yunus Vehbi YAVUZ “Ekmeleddin el-Bâbertî'nin “el-İna'ye Ale'l-Hidâye” Adlı Eseri” ismini taşıyan makalede Bâbertî'nin ilmî hayatı ve İna'ye'nin içeriği hakkında bilgi verdikten sonra söz konusu kitabın fıkıh kültürüne bir zenginlik kattığını ifade etmiştir. Tahsin GÖRGÜN “Ekmeleddin Bâbertî'nin Fıkıh Usulü Düşüncesinde Dil ve Mantık İlişkisi” başlıklı bildiride dilin mantık esaslı oldu tezinden hareketle İci, Teftazani ve Cürçani

gibi bilginlerin düşüncelerini de göz önünde bulundurarak Bâberti'nin düşüncesini tahlil etmiştir. Tuncay İMAMOĞLU ve Ruhattin YAZOĞLU “Bâberti'yi Modern Dünyada Okumak” konulu tebliğde insanın akıl ve duygu boyutuna değinerek insanın bir bütün içerisinde değerlendirilmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır.

Mehmet DAĞ “Ekmelüddin Bâberti'nin “Hâşiyetü Keşşâf” Adlı Eseri ve Tefsir Metodu” isimli yazıda bahsi geçen yazma eseri tanıtmayı, mutezili fikirlere cevap verip vermediği ve aynı nitelikteki çalışmalarla benzerlik ve farklılıklarının bulunup bulunmadığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Veysel GÜLLÜCE “Ekmelüddin Bâberti'nin Tahrir Suresi 4. Ayetinin Tefsirine Dair Risalesi” adlı çalışmada Risâle alâ Tefsîri Kavlihi Teâla:În Tetübâ İla'llah eserinin telif amacını açıklamış ve onun muhtevasına ilişkin malumat vermiştir. Faiz KALIN “Ekmelüddin Bâberti'nin Nisa Suresi 83. Ayetinin Tefsiri ile İlgili Risalesi” ismini taşıyan makalede adı geçen risalenin bir dirayet tefsiri örneği olduğunu belirtmiş ve ayetlerin tefsiri noktasında izlenen metoda atıflar yapmıştır. Ali EROĞLU “Ekmeleddin Bâberti'nin İhlâs Sûresinin Tefsirine Dair Risalesi Üzerine Bir Değerlendirme” başlıklı bildiride ihlâs suresini konu edinen risaleyi takdim etmiş ve burada kullanılan üslubun kelâmî tefsir yöntemi ile paralellik arzettiği neticesine ulaşmıştır.

Sempozyum kapanış konuşmaları ve katılımcılara plaket sunma töreni ile son bulmuştur.